

ANVÄNDNINGEN AV STATSUNDERSTÖD BEVILJADE FÖR FRÄMJANDE AV UPPFINNINGSVERKSAMHET

På statsbudgetens moment 32.20.41 (Främjande av uppfinnings-, kvalitets- och standardiseringsverksamhet) har anslagits medel för främjande av uppfinningsverksamhet. I statsbudgeten för år 2005 har för ändamålet reserverats 4 603 000 euro. Handels- och industriministeriet har använt pengarna genom att bevilja Uppfinningsstiftelsen statsunderstöd. Uppfinningsstiftelsen har grundats år 1971, varefter den har beviljats statsunderstöd. Statsunderstödet har i praktiken täckt stiftelsens samtliga utgifter. I statsunderstödslagen (688/2001) är huvudregeln ett förbud mot statsunderstöd till fullt belopp.

Uppfinningsstiftelsen har en viktig uppgift i främjande av uppfinningar i Finland. En målgrupp av stiftelsens verksamhet är privatpersoner, vars möjligheter att få stöd till deras uppfinningsverksamhet från andra organisationer är i praktiken små. Bland de här privatpersonerna finns det möjligheter att göra betydande uppfinningar.

Revisionen har avsett att besvara följande frågor:

- Är statsunderstödet till fullt belopp motiverat?
- Hur har användningen av statsunderstödet styrts och övervakats?
- Har användningen av det för främjande av uppfinningsverksamhet beviljade statsunderstödet varit i enlighet med villkoren och målsättningarna för styrningen och även i övrigt ändamålsenlig?

Enligt revisionen har tyngdpunkten i Uppfinningsstiftelsens verksamhet och medelanvändning förskjutits mot rådgivning och annat allmänt främjande av uppfinningsverksamhet. Finansieringen av uppfinningar har minskat betydligt, likaså det finansiella stöd som stiftelsen har beviljat åt privatpersoner. År 2003 har privatpersoner fått 363 000 euro i finansiellt stöd och företag 1 022 000 euro.

Revisionsverket ser inte tillräckliga motiveringar till att åt Uppfinningsstiftelsen beviljas ett statsunderstöd som täcker kostnaderna till fullt belopp. Härvid har beaktats att stiftelsen inte i praktiken vid sidan av statsunderstödet har andra intäkter trots det långsiktiga resultatmålet att dessa borde ökas, inriktningen av stiftelsens verksamhet i huvudsak på företag, det ringa stödbelopp som stiftelsen återuppstår av uppfinnarna för uppfinningar som kommersialiserats samt de i samband med den tredje revisionsfrågan närmare granskade svaga effekterna av verksamheten. En verksamhet som gått ut på att generellt främja och ge råd på en viss specialbransch, tjänsternas regionala täckning, allmännyttan av verksamheten etc. har inte varit tillräckliga motiveringar för ett statsunderstöd till fullt belopp exempelvis vid utvecklande av näringarna på landsbygden. Enligt revisionsverkets åsikt borde handels- och industriministeriet vid övervägandet av behovet av stöd till generellt främjande av uppfinningsverksamhet presentera de särskilda anledningarna till att denna verksamhet kräver att statsunderstöd beviljas till ett belopp som motsvarar de totala kostnaderna, och i statsbudgeten låta statsrådet och riksdagen bedöma dessa motiveringar. Uppfinningsstiftelsens verksamhet har inte motsvarat de motiveringar som nämns i statsbudgeten, eftersom stiftelsen inte har stött privatpersoner och forskare till den grad, som har sagts i motiveringar.

Uppfinningsstiftelsens resultatmål har varit kvalitets- eller tillväxtmål, av dem har endast ett varit kvantitativt. Enligt handels- och industriministeriet kan kvantitativa målsättningar inte uppställas, emedan effekterna av stiftelsens verksamhet visar sig först efter flera år. Vid revisionen har ansetts, att kvantitativa målsättningar går att ställa upp och att sådana också bör uppställas. När stiftelsen har getts stöd i över 30 års tid, bör effekterna redan kunna ses. Revisionsverket har ansett att angående verksamhetens effekter bör samlas in tillräckligt med tillförlitlig information, ifall statsunderstöd beviljas för verksamheten.

Antalet rådgivningsgångar, förslag till uppfinningar och ansökningar, vilka beskriver efterfrågan på stiftelsens tjänster, har ökat avsevärt. Vid revisionen har påpekats att siffrorna också berättar om utbudet och är en följd av en synlig marknadsföring av stiftelsens tjänster. Den stora procentandelen för avslag i projektens olika skeden innebär att uppfinnarna och stiftelsen har varit tvungna att använda rikligt med tid och pengar till "onödiga" ansökningar.

Enligt revisionen utnyttjar Uppfinningsstiftelsen inte tillräckligt effektivt sina ombudsmäns expertis på området för uppfinningar, kännedomen om lokala förhållanden och aktörer samt möjligheten till att fungera som stiftelsens "ögon och öron" på sin ort.

Omläggningen av stiftelsens verksamhetspolitik från direkt stöd till indirekt stöd har inte kommit till synes som förbättrade effektivitetstal. Antalet uppfinningar som uppgetts ha nått det kommersiella stadiet har sjunkit så gott som år för år ända till år 2004. När stiftelsen år 1995 använde 43 000 euro i statsunderstöd för en kommersialisering, har för detta år 2004 behövts 95 000 euro.

De siffror som presenterats om kommersialiseringen beskriver inte tillförlitligt effekterna av stiftelsens verksamhet, för i dem ingår bl.a. uppfinningar som har kommersialiserats före de omhändertagits av stiftelsen, dvs. det är fråga om vidareutvecklande av någon uppfinning. Kommersialisering innebär inte heller att uppfinningen hade genererat intäkter. De på kommersialiseringar baserade återbetalningarna av stöd till stiftelsen har varit små. Endast 72 projekt dvs. 3 % av de projekt som finansierats av stiftelsen har under hela den mer än 30 år långa verksamhetstiden helt betalat tillbaka det stöd som de har fått.

Enligt revisionsverkets förmenande är det skäl att överväga, huruvida det är skäl att upprätthålla ett särskilt statsunderstödssystem för det förhållandevis lilla antal privatpersoner som är uppfinnare. Det borde klargöras huruvida tjänsterna kunde produceras mera mångsidigt, snabbare och med bättre resultat genom att förmedla statsfinansieringen t.ex. via Tekes, universiteten och TE-centralerna. Stiftelsens ombudsmannaverksamhet har redan nu delvis finansierats och organiserats som en del av universitetens och TE-centralernas verksamhet.

